

Förstör den här pjäsen

LÄRARHANDLEDNING

Om lärarhandledningen

Denna lärarhandledning från Riksteatern är ett stöd för dig som ska uppleva *Förstör den här pjäsen* tillsammans med dina elever. Här får du förslag på hur du kan skapa bra förutsättningar för deras möte med föreställningen samt hur ni sedan kan fördjupa upplevelsen i klassrummet. Se innehållet i denna handledning som ett smörgåsbord där du väljer vad du anser är relevant för dig och dina elever.

Extra förberedelsematerial

Före turnéstart tar vi även fram ett extra förberedelsematerial riktat till dig med elever i behov av särskilt stöd. Där får du fördjupad information om förutsättningarna för mötet med föreställningen, både det praktiska runtomkring och själva innehållet, samt ett bildstöd.

Både lärarhandledningen och det extra förberedelsematerialet hittar du [här](#).

Vänliga hälsningar

Riksteatern Barn & Unga

En gemensam andning

Unga människor söker inte mindre komplexitet eller mindre mening. Ofta söker de mer. Och det kan vi ge dem. Redan på 1960-talet bröt Riksteatern Barn & Ungas nyskrivna dramatik mot idén om att scenkonst för unga skulle vara uppfostrande. Vi gav oss ut på vägarna med föreställningar som var både utmanande och komplexa, och jag är stolt över att vi år efter år fortsätter utmana både publiken och oss själva.

Genom att bjuda in barn och unga i våra processer, ta deras åsikter på allvar och tvinga oss själva till nya konstnärliga upptäckter ser vi till att ge dem något unikt. Något som inte går att scrolla bort. En tröst. En paus. Något varmt och stort, som bara går att uppleva live. Tillsammans i ett rum. Här och nu.

I en gemensam andning.

Malin Axelsson, konstnärlig ledare på Riksteatern Barn & Unga.

Nu satsar vi på berättelser från barn i mellanstadiet!

[Läs mer om Min första pjäs här.](#)

Om föreställningen

Förstör den här pjäsen

Handlingen i korthet

Sam lever ett liv som ser ungefär likadant ut varje dag. Han äter frukost, borstar tänderna, går till skolan. Hemma finns mamma och pappa med sina tydliga rutiner och konstiga ordspråk. I skolan finns två elaka elever som retas. Alla pratar på ett sätt som Sam inte förstår. Det är som att de aldrig säger vad de egentligen menar.

Sam har en känsla av att alla förstår något han inte förstår. En dag hör han en röst. Det är Pjäsen som pratar. Det visar sig att han har haft rätt hela tiden! Alla andra har ett manus.

Pjäsen säger att Sam får skriva om manuset, så att alla de andra får spela hans berättelse i stället.

Bra att veta

Föreställningen lyfter bland annat ämnen som saknaden efter ett syskon som gått bort.

Höga ljud kan förekomma i föreställningen.

Skådespelarna kommer vid ett tillfälle gå ut i publiken och ge barnen möjlighet att ställa en fråga i mikrofon.

Föreställningen är 60 minuter lång utan paus.

Efteråt finns det möjlighet att träffa skådespelarna.

Barnen kommer få med sig ett samlarkort hem efter föreställningen.

Regissören har ordet

När jag var liten kunde jag då och då stanna upp och slås av tanken "Tänk om jag är den enda som är på riktigt?! Tänk om alla andra är aliens, eller monster?!".

Nu som vuxen kan jag förstå vad den tanken kom ifrån – det är en viktig och naturlig del av att växa upp och bli en egen människa, att börja ifrågasätta den kurerade verklighet som man som barn konstant befinner sig i. När man ska stiga upp på morgonen, vad man ska äta till middag, vad familjen gör på helgerna, var vi reser i sommar, eller inte reser – allt bara pågår i det trygga hjulet som är barndom, tills man en dag stannar upp och frågar sig själv: "Vem är det egentligen som har huvudrollen i mitt liv?". Sen inser man att det är jag som är dramatiker, regissör och huvudrollsinnehavare i livet. Att ta det steget från passiv åskådare till aktiv bärare av berättelsen kan vara spännande, pirrigt, smärtsamt och hissnande på samma gång. Det är en av de viktigaste stegen man tar som människa.

Förstör den här pjäsen är för mig berättelsen om just det, stunden när livet öppnar upp sig och den stora hemligheten avslöjas. En demaskering av livet och vuxen-världen som institution. Men det är också en hyllning till teatern som urkraft, dess förmåga att finnas där och fylla precis det behov man just då behöver – en tröst, en pepp, ett konfirmerande, en ilska – teatern är vad du som åskådare behöver se. Teatern är fylld av andras erfarenheter som du kan spegla dig i. Ibland slår det an helt rätt och du ser dig själv i berättelsen.

Ibland känns det mest som att någon försöker tvinga på dig en åsikt. För sån är teatern. Och livet. Stöktigt, provocerande och alldeles underbart. *Förstör den här pjäsen* är min hyllning till den viktigaste av dramatiker som historien någonsin skadat. Nämligen du själv!

Emil Nilsson-Mäki
Manusförfattare & regissör

Så här förbereder du dig och eleverna inför föreställningen

Den viktigaste uppgiften du som lärare har inför föreställningen är att skapa trygghet och nyfikenhet. Ge därför inga uppgifter i förväg utan fokusera på att informera om vad det är för slags föreställning och de praktiska förutsättningarna, som var ni ska vara och hur lång föreställningen är. Bra delar ur handledningen att gå igenom tillsammans som förberedelse är exempelvis:

Om föreställningen – Här hittar du en sammanfattning av handlingen och information om något särskilt kommer att hända under föreställningen.

Ordlistan – Här hittar du vanliga teaterord som ni kan gå igenom inför eller efter föreställningen.

Om eleverna är ovana vid scenkonst kan det också vara bra att prata om vad det innebär att gå på en föreställning och hur det exempelvis skiljer sig från att se på film. Vad har eleverna för förförståelse och förväntningar? Fundera även över hur dina förväntningar ser ut och vad du behöver ha koll på.

Se information om extra förberedelsematerial för elever i behov av särskilt stöd på sid 2.

Under föreställningen

Se till att vara på plats i god tid vid föreställningslokalen så att alla elever hinner landa i rummet och gå på toa innan föreställningen. Det är mycket lättare för den som inte har stress i kroppen att vara närvarande i rummet och ta till sig föreställningen.

Det bästa du kan göra för dina elever är att vara en förebild genom att fokusera på föreställningen och uppleva den tillsammans med dem. Låt eleverna uppleva och engagera sig i scenkonsten utifrån sina perspektiv och förutsättningar. Barn har en förmåga att ge sig hän i scenkonstupplevelser som de flesta vuxna har vant sig av vid. Den hängivenheten kan ta sig olika uttryck. En del sitter tysta men andra reagerar både med kropp och röst på det som händer på scen. Skådespelarna och teamet från oss delar ditt ansvar för publiken och har tränat på hur de ska möta elevernas energi. Skulle det uppstå en situation som gör att du som lärare behöver stötta upp, försök om möjligt göra det på ett sätt som inte stör den övriga publiken. Att sitta tillsammans med eleverna i stället för en bit bakom eller vid sidan av är

också ett effektivt sätt att skapa lugn i en orolig elevgrupp. Vi vill att alla, både elever och lärare, håller sig på sina platser under hela föreställningen så långt det är möjligt. Skulle någon verkligen behöva lämna rummet finns vår personal till hands men vi rekommenderar också att en lärare följer med ut då vi inte kan ansvara för elever som lämnar lokalen.

Om du är osäker på vad som förväntas av dig som lärare kan du alltid fråga produktionens turnéledare på plats före föreställningen.

Vill du fördjupa dig mer kan du gå in [här](#).

Efter föreställningen

Var generös med tiden efter föreställningen. Låt upplevelsen sjunka in utan stress. Några kommer vilja berätta direkt vad de tänkte och tyckte medan andra vill fundera för sig själva. Använd stunden efter föreställningen till att lyssna in de spontana reaktionerna och vilka funderingar som dröjer sig kvar hos eleverna. Dessa kan sedan fånga upp inom ramen för ett efterarbete på skolan.

Tillbaka i klassrummet

Eftersamtal

Ett eftersamtal är ofta uppskattat och för många viktigt då det ger eleverna möjlighet att gemensamt processa sina intryck och fördjupa sin upplevelse. Ett sådant samtal behöver alltid utgå från elevernas behov. Det innebär att det ska finnas en inbjudan, men inget tvång, att dela med sig av sin upplevelse. För att skapa en genuin känsla av frivillighet och trygghet behöver samtalet formas som just ett samtal och inte som en redovisning där eleverna ska visa att de "förstått". Uppmuntra alla att utgå från sig själva. Förkunskaper, erfarenheter och dagsform kan ha stor påverkan på den enskildes upplevelse och ingen tolkning är mer sann eller rätt än någon annans.

Det finns en mängd olika sätt att genomföra den här typen av samtal på. Här följer en enklare beskrivning av samtalsmodellen *En väv av tecken* som är en metod för konstnärliga samtal som vi på Riksteatern Barn & Unga använder oss av.

Samtalsledartips

Även om samtalsmodellen följer en tydlig form med olika steg kommer du antagligen märka att samtalet tenderar att röra sig mellan de olika delarna. Detta är helt okej så länge samtalet upplevs som givande och intressant.

Här följer några exempel på frågor du kan ställa för att styra och öppna upp samtalet.

Kan du beskriva vad det var som gjorde att du tyckte att föreställningen var spännande eller tråkig?

Kan du förklara för mig vad som hände, som om jag inte varit där?

Kan du beskriva hur föräldrarna pratade?

Varför tror du att Sam reagerade som han gjorde på föräldrarnas prat?

Vem var rösten som kom in i föreställningen? När förstod du det?

Konstnärlig analys

En väv av tecken

1. Beskriv

Beskriv för varandra vad ni minns av föreställningen. Hur såg platsen ut? Vilka karaktärer var med och vad gjorde dem? Vad fanns det för likheter och skillnader mellan dem? Vad var samma genom hela föreställningen och vad förändrades? Försök hålla beskrivningarna fria från värdering och tolkning. Om ni uppfattat något olika kan ni fundera på om och i sådana fall hur det påverkat er tolkning och upplevelse.

2. Tolka

Vad kan alla dessa saker ni tillsammans beskrivit vara tecken på? Finns det detaljer som ger ledtrådar om vilken tid föreställningen utspelar sig i eller om karaktärernas relationer och drivkrafter? Vad kan föreställningen som helhet vilja förmedla? Utgå från att allt bygger på konstnärliga, medvetna val. Alla olika tolkningar är välkomna och målet är inte att komma överens om en gemensam "rätt" tolkning utan att lyfta olika möjligheter och perspektiv.

3. Reflektera

I det sista steget öppnas samtalet upp för egna åsikter och reflektioner. Vilka associationer och minnen dyker upp? Vad tycker jag om detta? Hur kommer det sig att min tolkning av föreställningen är så lik (eller olik) mina kompisars? Reflektionen kan både ske i grupp och individuellt. Det viktiga är att eleverna ges en möjlighet att formulera sina egna tankar om föreställningen, med stöd i det gemensamma samtalet.

Repetitionsbilder med skådespelarna
Josse Matsson, Magdi Saleh och Joséphine Wistedt.

Eftersamtal i kombination med skapande och lek

Vi har goda erfarenheter av att ha samtal utifrån *En väv av tecken* (se sid. 9) med skolklasser i de yngre åldrarna. Samtidigt vet vi att många barn har lättare att uttrycka sig i andra former än med ord. Det är fullt möjligt att kombinera samtalsmodellen med skapande och lek. Barnen kan exempelvis få beskriva i bildform eller med lera, eller så låter ni barnen skapa fritt samtidigt som samtalet pågår. Att aktivera kropp och kreativitet är också ett sätt för barnen att orka hålla koncentrationen och minska pressen på att säga vad som förväntas. Är det en fysisk föreställning är det inte ovanligt att barnen vill utforska rörelser och situationer från föreställningen. Vad händer om samtalet tar formen av fysisk lek?

Teman att fördjupa sig i – övningar och uppgifter i klassrummet

Här är två förslag på upplägg på övningar som ni kan göra för att fördjupa er i föreställningens tematik.

Rättvisa

Ett sätt att bjuda in alla elever till att bli aktiva i övningen är att använda sig av metoderna Termometern eller Fyra hörn. Här är förslag på diskussionsfrågor som ni kan ta med i klassrummet och utforska – antingen muntligt tillsammans eller enskilt skriftligt.

Ett sätt att bjuda in alla elever till att bli aktiva i övningen är att använda sig av termometern eller fyra hörn.

Termometern går ut på att det finns ett påstående man kan hålla med om eller inte och att en punkt i klassrummet representerar åsikten instämmer helt och en punkt i klassrummet representerar instämmer inte. Däremellan kan eleverna ställa sig beroende på om det håller med lite eller mycket i påståendet

Fyra hörn går ut på att olika hörn i klassrummet representerar olika svarsalternativ och att eleverna visar sin åsikt genom att ställa sig i det hörn som representerar den åsikt de håller mest med om.

Genom dessa metoder synliggörs alla elevers åsikter och sedan kan de i mindre grupper, alternativt i helgrupp få berätta om varför de har valt en viss position i klassrummet. Ett vanligt upplägg är att man låter de som står närmast varandra berätta hur de tänkt först och därefter låter några ur klassen berätta om sina argument.

Diskussionsfråga 1

När Sam, Ola och Sigrid röstar så förlorar alltid Sam. Ändå säger mamma Sigrid att det är rättvist och demokratiskt att rösta. Vad tycker du? Håller du med om att det blir rättvist? Varför eller varför inte?

Diskussionsfråga 2

”Varför ska ni bestämma allt?” säger Sam till sina föräldrar och fortsätter ”Ni bestämmer när jag ska gå upp på morgonen, när jag ska lägga mig på kvällen, att jag ska borsta tänderna, vilka kläder jag ska ha, vad vi äter till middag, vad vi gör på helgerna, att jag måste le och hälsa på personer jag inte känner.”

Vad får ni själva bestämma i era liv och vad bestämmer vuxna? Vad tycker ni att barn ska få bestämma själva? Finns det något ni tycker att vuxna ska bestämma?

Diskussionsfråga 3

När Sam får Makten i sin hand och lär sig att skriva om pjäsen får Sam möjlighet att själv bestämma över pjäsens handling. Tycker du att Sam använder makten för att göra handlingen mer rättvis eller inte? Vad hade du gjort för att göra pjäsens handling mer rättvis? Eller för att göra världen mer rättvis?

Ordspråk

Genom att använda sig av ordspråk, ordstäv och talesätt blir språket rikare – men också svårare. Ordspråken kan måla upp bilder som gör att vi förstår något större eller bli ett humoristiskt instick i ett samtal. Samtidigt kan ordspråken vara svåra att förstå för den som är utomstående. Det ser vi exempel på i *Förstör den här pjäsen* där det är svårt för Sam att förstå vad föräldrarna säger.

Ordspråk, ordstäv och talesätt

Ordspråk har funnits mycket länge, kanske rentav så länge som människor har talat. De äldsta ordspråket man känner till kommer från sumeriska lertavlor och är flera tusen år gamla. Ordspråk kan överleva länge och vara samma på olika språk. Det finns ordspråk från antikens Grekland och Rom som fortfarande används, såsom ”det är mänskligt att fela” från Cicero och ”högmot går före fall” från Bibeln.

Ordspråk är uttryck som förmedlar ett budskap eller en lärdom, exempelvis ”den som gapar efter mycket mister ofta hela stycket”. De är ofta korta och sägs alltid på samma sätt.

Talesätt är ungefär samma sak som ordspråk, men de förändras beroende på vilket sammanhang de används i. Exempelvis kan man både säga ”hon är rik som ett troll” och ”vi kommer att bli rika som troll”.

Ordstäv påminner om ordspråk, men inleds alltid med ett citat från någon och avslutas med en speciell situation, exempelvis ”surt, sa räven om rönnbären”. Ordstäven är ofta roliga och det är lätt att hitta på egna varianter. Kanske kommer ni på något om er klass?

Övningar

Här följer förslag på några övningar du kan göra tillsammans med dina elever.

Ordspråksbingo

Inled ett samtal om vad ordspråk är genom att låta eleverna gissa vad några vanliga ordspråk betyder. Här är förslag på tre varianter:

Välj ut några ordspråk och låt eleverna arbeta två och två med att para ihop ordspråken med deras betydelse.

Gör bingobrickor och bjud klassen på ett klassiskt bingo i ordspråksform.

Låt eleverna dra lappar med ordspråk och sedan gissa vad de betyder.

Olika språk

Ordspråk har funnits i tusentals år och finns troligtvis i någon form på alla språk. Vilka ordspråk finns på andra språk än svenska? Be eleverna att fråga hemma om de har familjemedlemmar, släktingar eller vänner som kan ordspråk på andra språk.

Olika dialekter

Ordspråk har lokala varianter. Gå in på Institutet för språk och folkminnen's webb www.isof.se/ och undersök vilka ordspråk som finns bevarade just ert landskap.

Hitta på egna ordspråk

Hitta på egna ordspråk som bara ni i klassen förstår. Prova att börja med ordstäv om det är svårt att komma igång.

Arbeta vidare

Här finns fler tips för dig som vill arbeta vidare med ordspråk i klassrummet:

Hansén, Ulrika, Att arbeta med ordspråk. Ett processinriktat arbetssätt för elever att träna upp sin värderingsförmåga och sina ”känslomuskler”, skolporten.se/forskning/utveckling/att-arbeta-med-ordsprak/

Källa i detta kapitel

Institutet för språk och folkminnen,
isof.se/folkminnen/amnesomraden/berattande-och-folkdiktning/lar-dig-mer-om-berattande-och-folkdiktning/ordsprak-ordstav-och-talesatt

Skolteater är viktigt!

I vår rapport *Svenskarna & Scenkonsten 2026* ser vi att 74 % av svenskarna vill att den unga publiken ska få tillgång till mer scenkonst, men att brist på tid och pengar är ett stort hinder. Vuxna vill, men kan inte, ta med unga på fler föreställningar. Därför behövs skolteatern. Genom den kan alla barn få en likvärdig tillgång till högkvalitativ scenkonst. Möjligheten att känna sig speglad. Tid för reflektion. Tack för att du ger dina elever det.

Här följer exempel på delar ur läroplanen som på olika sätt knyter till föreställningen.

Läroplanen

Här nedan följer exempel på delar ur läroplanen som på olika sätt knyter an till föreställningen.

Svenska – Ämnets syfte

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Svenska åk 1-3, centralt innehåll

- Skönlitteratur för barn från olika tider och skilda delar av världen. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på kroppsspråk, tonfall och ords nyanser.

Svenska åk 4-6, centralt innehåll

- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

Samhällskunskap åk 1-3, centralt innehåll

- Samtal om och reflektion över moraliska frågor och livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel kamratskap, könsroller och döden.
- Samtal om och reflektion över normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.

Samhällskunskap åk 4-6, centralt innehåll

- Sociala roller och normer i olika sammanhang, till exempel inom familjen och i vänskapsrelationer. Könsroller, jämställdhet och sexualitet.

Ordlista

Dialog När skådespelarna pratar med varandra.

Dramatik Text som är skriven för att spelas som teater. Den som skriver kallas dramatiker.

Föreställning När en pjäs framförs för en publik.

Kostym Det skådespelarna har på sig. Kostymen bestäms av kostym-designer.

Ljuddesign Musiken och ljudet som är en del av föreställningen. Den som komponerar ljudet kallas ljuddesigner och den som sköter ljudet under föreställningen kallas ljudtekniker.

Ljusdesign Ljuset som är en del av föreställningen. Den som bestämmer hur ljuset ska se ut kallas ljusdesigner och den som sköter ljuset under föreställningen kallas ljus-tekniker.

Manus Texten där skådespelarnas repliker finns.

Maskör och perukmakare Den som ansvarar för sminket och perukerna som skådespelarna har på scen.

Monolog När en skådespelare framför sina repliker ensam på scenen.

Pjäsa Ett teaterstycke som är skrivet för att framföras på scen.

Regissör Den som bestämmer hur skådespelarna ska röra sig och framföra sina repliker. Regissören jobbar med regi.

Publik Alla som ser en teaterföreställning. Det vill säga du och din klass!

Rekvisita Alla saker på scenen som skådespelarna använder under föreställningen.

Replik Det skådespelarna säger på scen.

Ridå Tyget som hänger framför scenen och dras åt sidan när föreställningen börjar.

Scenograf Den som bestämmer hur scenen ska se ut, exempelvis hur bakgrunden (fonden) ser ut eller om det ska finnas möbler och väggar.

Skådespelare Personerna som spelar upp en pjäs på scen.

Sufflör Personen som hjälper skådespelarna med repliker om de glömmer vad de ska säga.

Länklista

Fördjupa er i teaterns värld

Här hittar du mer information och material om att uppleva scenkonst med barn och unga.

Du kan även läsa mer om att bli referensklass eller provpublik.

Hjälp oss att bli bättre

Maila oss vad du tyckte om föreställningen och lärarhandledningen på barnochunga@riksteatern.se

Det är vi som jobbar med

Förstör den här pjäsen

Skådespelare **Josse Matsson, Magdi Saleh & Joséphine Wistedt**

Rösten "Pjäsen" **Emma Broomé**

Manus & Regi **Emil Nilsson-Mäki**

Scenografi & Kostymdesign **Hanna Cecilia W Lindkvist**

Komposition & Ljuddesign **Anna Haglund**

Mask- & Perukdesign **Matilda Bragner**

Dramaturg **Jani Lohikari**

Ljud/ljus-tekniker **Desiré Åkerstedt**

Kostym/rekvisitatekniker & Turnéledare **Idah Sanderson**

Scenmästare & Teknisk samordnare **Sophia Berg**

Teknisk projektledare **Magnus "Stage" Lind Ingras**

Producent **Maria Björkman**

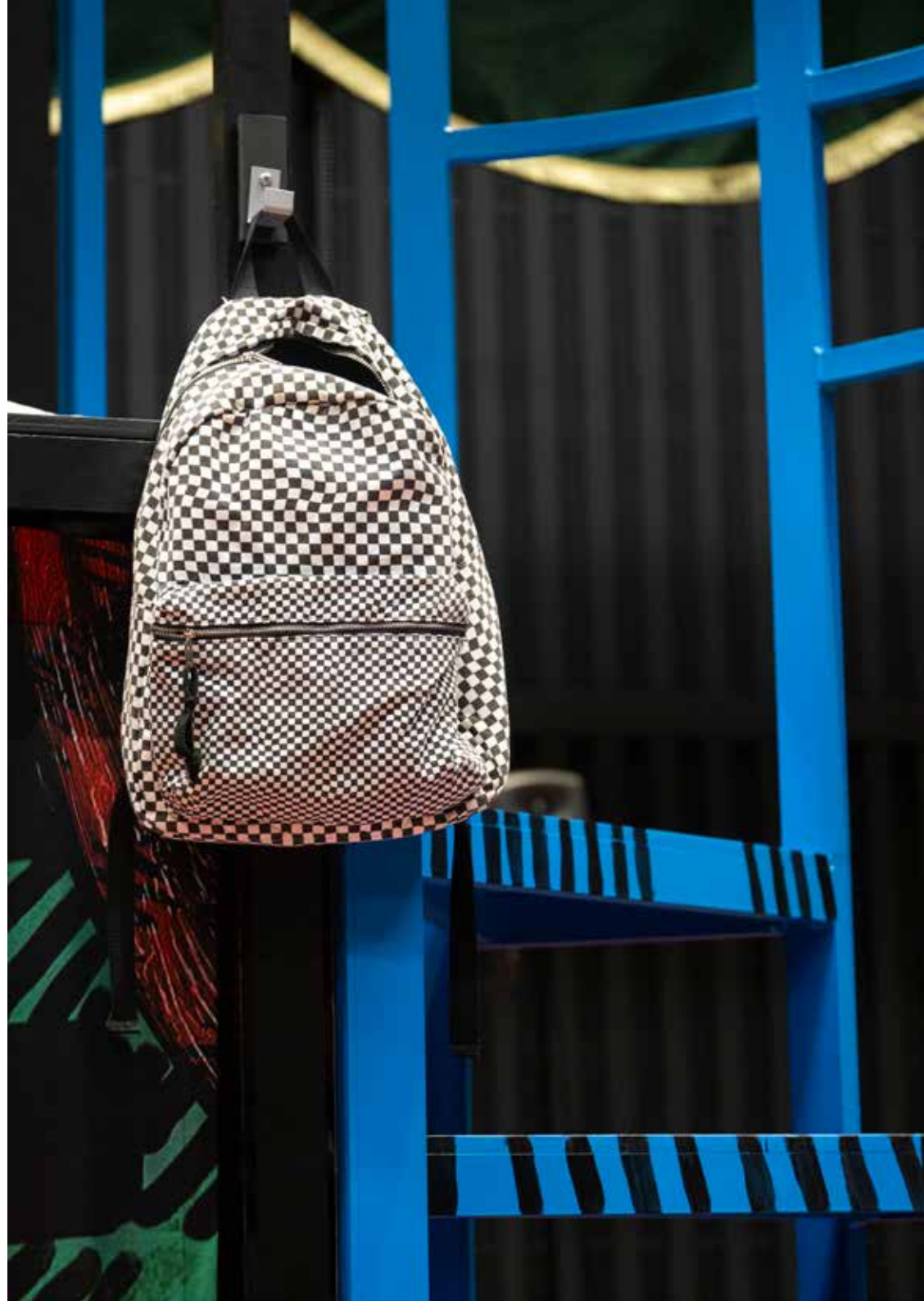
Projektledare Marknad & Kommunikation **Sara P Borgström**

Redaktion lärarhandledning **Makz Bjuggfält, Ellen Marklund & Beatrice Sehlin Letfors**

Koordinator Riksteatern Barn & Unga **Makz Bjuggfält**

Konstnärlig ledare Riksteatern Barn & Unga **Malin Axelsson**

Föreställningen är **60 minuter lång**

RIKSTEATERN

Scenkonst som sätter tankar och känslor i rörelse, för alla överallt. Närmare 38 000 medlemmar skapar möjligheternas scen och öppnar mötesplatser i hela Sverige.

Riksteatern
145 83 Norsbrg
08-531 991 00
info@riksteatern.se
riksteatern.se

riksteatern.se/forstordenharpjasen

 RIKSTEATERN
barn & unga